

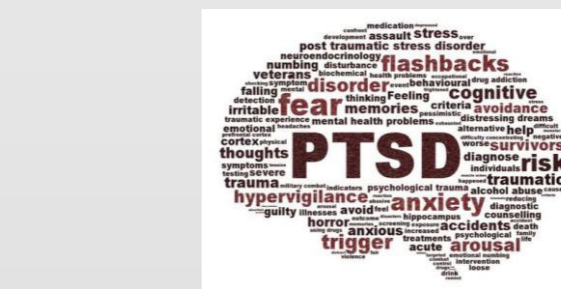
„Kakav otac – takav sin“ – prikaz iskustva o životnom propadanju članova obitelji

dr. sc. Daša Poredoš Lavor, dipl. soc. rad., stalna sudska vještakinja - Novi život d.o.o. Sisak – Savjetovanje u vezi s brakom i obitelji; Građanska inicijativa „Moj grad Sisak“

Rad prikazuje životnu situaciju M. M. razvojačenog pripadnika oružanih snaga RH, u mirnodopsko vrijeme zaposlenog kao listonošu. M. M. potječe iz afunkcionalne obitelji od roditelja s neprimjerenim ponašanjima i neliječenim psihičkim poremećajima, biva odgojno zapažen i zlostavljan od roditelja. Zbog iznimnih fizičkih sposobnosti ubrzo postaje pripadnik elitine postrojbe oružanih snaga, te odlazi na mnoga bojišta diljem RH. Po završetku rata biva razvojačen i pronalazi posao listonoše u ruralnom području. Sve teže se nosi s unutarnjim emocionalnim stanjima, počinje sve češće konzumirati alkohol, rado kocka i iskazivati nasilničko ponašanje. Biva stacionarno i parcijalno liječen u psihijatrijskoj bolnici gdje mu bivaju dijagnosticirani PTPS, trajne promjene osobnosti i anksiozno-depresivni poremećaj. M. M. odgoj i brigu za dvoje sinova u potpunosti prepušta supruzi. Na radnom mjestu dolazi do situacije kada novac iz poštarske torbe koristi za kockanje – i doživljava gubitak uloga. Navedeno biva okidač za njegovo već opisano psihijatrijsko liječenje. M. M. biva aktivan u procesima liječenja i rehabilitacije, te tako dolazi do pozitivnih pomaka: distanciranje od štetne zlouporabe alkohola, prestaje s kockanjem. Ostvaruje pravo na umirovljenje, počinje se baviti obradom drveta. Nakon petnaestak godina dolazi se do slijedeće životne situacije – stariji sin M. M.-a razvija se u osobu s poremećajem u ponašanju koji je sklon štetnoj zlouporabi alkohola, korištenju sintetičkih droga i kockanju. Kao vozač kamiona dolazi u situaciju da robu iz kamiona predaje narko-dilerima zbog nastalog dugovanja kojeg nije podmirio. Sada je na izdržavanju zatvorske kazne. Roditelji pate zbog nastale situacije i međusobno si prebacuju krivnju i odgovornost. Na susretima psihosocijalne podrške i osnaživanja na koje zajedno dolaze često rezignirano izgovaraju poslovice „Jabuka ne pada daleko od stabla“ i „Kakav otac – takav sin.“

Ključne riječi: PTPS, alkoholizam, kockanje, trans-generacijski prijenos emocija i ponašanja, poteškoće obiteljskog i društvenog funkcioniranja.

Sličica 1. Iskustvo oca M. M. „Jednog poslijepodneva sam svratio u kafić i nakon radnog dana naručio nekoliko pića. Bio sam umoran, jer je bio početak mjeseca i imao sam puno posla oko raznošenja mirovina korisnicima. Nije mi se dalo ići natrag u ured. Nakon nekoliko pića izgubio sam osjećaj za vrijeme. Otišao sam odigrati koji poker i počeo s malim ulogom. Dobivao sam. Uskoro su se ljudi počeli skupljati oko mene i navijati za mene. Donosili su runde pića. Kako je dobit bivala sve veća, podizao sam ulog. Svako novo davanje bilo je na veći čip. Vadio sam novce iz džepa na košulji, iz novčanika. Dobitak je rastao i sada više ne bi bilo fora da prekinem igru i uzmem dobitak, osjećao sam da moram ići do kraja. Odjednom je nastala tjeskobna kriza: nisam više imao novaca, a dobitak je bio nezapamćen. Sjetio sam se da u torbi imam novaca od mirovina koje nisam podijelio. Pomislio sam, ma 'ko ga je.. uzet ću malo, lako ću to vratiti ovim dobitkom. Ruka mi je otklizala u torbu, a ljudi oko mene nagradili su me aplauzom. Dobitak je rastao, ja sam podizao ulog, rulja je uživala i slavila me. Iznenada u gostioni zavlada smrtna tišina. Ubrzo je moj san nestao i pretvorio se u stvarnost: kada sam trebao dići 80 000 kuna – pao sam! Sve sam izgubio! Svi su se udaljili od mene. Odjednom kao da sam se otriježnio, osjećao sam veliku bol u prsima, grčeve u nogama i rukama, glasa nisam mogao pustiti. Pored nogu vidio sam praznu torbu, a naokolo oko nje razbacane mirovinske priznanice. Tog poslijepodneva potrošio sam sve svoje novce i oko 20 000 kn iz torbe. To su bili novci od mirovina koje nisam podijelio, te sami ih trebao sutra odnijeti korisnicima. Ne pitajte me što se je dalje dogodilo.“

Sličica 2. Iskustvo sina M. M.-a „Znam da moj otac nikada nije mario za mene. On je uvijek brijao u nekom svom svijetu. Ne znam koj' se k... sada čudi što sam ja takav. Majku sam oduvijek mogao veslati, ona je meni i bratu uvijek popuštala. Pamtim da je često plakala. Je.. mi se sada za njih. Moja je odluka da pijem, kockam i trošim tablete – samo tako mogu izdržati ovo ludilo u mojoj glavi. Oni sada mene vode liječnicima, psihijatrima, tamo nekim travarima i popovima ... Koj' će mi to k... – ja da hoću mogu prestati, ali neću – neću njima za inat. Da, imam dugova, budem ja to riješio – šta koga k... boli za to. Boli me k... ako završim u zatvoru. Neka me i ubiju ako hoće – meni je baš sve svejedno.“

Zaključno promišljanje: Transgeneracijski prijenos emocija i doživljenih iskustava specifičan je proces u kojem se isprepliću biološki, genetski, obiteljski i socijalni čimbenici. Izostanak postojanja primjerene podrške kompromitira prilagodbene kapacitete i otežava suočavanje i nošenje s izazovima svakodnevnog življenja. To je bol koja se prenosi šutnjom.

Literatura:

Bukovac P. (2021) PTPS na rubu smrti i ludila. Izdavač Petar Bukovac.

Hudolin V. (1991) Alkoholizam – stil života alkoholičara. Školska knjiga – Zagreb.

Gregurek R., Klain E. (2000) Posttraumatski stresni poremećaj: hrvatska iskustva. Medicinska naklada Zagreb.

<https://www.pbsvi.hr/strucni-programi-i-klub/kocka-terapijsko-rehabilitacijski-program-za-ovisnost-o-kockanju> - Klinika za psihijatriju Sv. Ivan Zagreb, KOCKA – Terapijsko-rehabilitacijski program za ovisnost o kockanju – pristup 2. 11. 2024.

Poredoš Lavor D. i sur. (2007) Posttraumatski stresni poremećaj, kockanje i otežano društveno funkcioniranje. 1. hrvatski interdisciplinarni simpozij s međunarodnim sudjelovanjem – Virovitica. Zbornik sažetaka, ur. Koić E. i Đorđević V.; 109.

Izvor fotografija: <https://www.google.com/>